

СТИГ ДАГЕРМАН В БАБИНАТА КЪЩА

Превод от шведски: Вера Андреева, —

chitanka.info

В бабината къща беше тихо. Малкото момче се промъкваше от стая в стая. То търсеше Мълчанието. Все някъде трябваше да го намери. Сигурно е седнало на люлеещ се стол и чете някаква дебела книга. Момчето отваряше вратите една след друга и се ослушваше. Тези врати бяха тежки, а праговете им — високи и обковани със злато. Самото то беше малко и доста плашливо. Сърцето биеше в гърдите му като часовник, който избързва. Ето че застана на последния праг и тук трябваше да затвори очи, защото не знаеше как изглежда Мълчанието. Обърна ухо към стаята, за да чуе дали Мълчанието е там.

Тогава чу толкова много неща. Чу как по морето плава един голям кораб, а през това време бушуваше буря. Чу и едно малко момиче, което не можеше да се види, защото лежеше погребано под цветя и плачеше от мъка, че е мъртво. Освен това чу ботушите на дядо си, които ходеха насам-натам по скърцащите дъски. Само Мълчанието не можеше да се чуе, затова отвори очи и влезе в последната стая.

Тя беше съвсем малка, но в средата слънцето беше образувало голям четириъгълник върху лъскавия под. Момчето влезе в него и стоя дълго, като се ослушваше. В бабината къща беше съвсем тихо. Нищо не се помръдваше освен неговото неспокойно сърце. Корабът на картината беше спрял отново, а мъртвото момиче върху долапа беше спряло да плаче. Върху пейката в ъгъла стояха високите черни ботуши на дядо му и мълчаха. Сега дядо беше на слънце, а когато слънцето грее, дядо е весел и го гледа приятелски. Но всеки път, когато небето се покрие с облаци, дядо се натъжава и се затваря в къщата си. „Не е лесно да си мъртъв, когато вали“, мислеше си момчето.

Денят преваляше и слънчевият четириъгълник се свиваше все повече и повече. Но момчето не забелязваше това. То отново затвори очи и тогава стана нещо странно — лъчът взе да става все по-силен, докато цялото му същество се изпълни със светлина. Изведнъж чу, че някой му нашепва: „Сега ти трябва да го стопиш! Сега, сега!“ Удари един часът. То изпълзя заднишком от тясната светла ивица. Когато отвори очи, беше вече достигнал до онова място и държеше в ръце единия тежък ботуш на дядо си. Постави го внимателно на пода. И целият свят замълча.

Ботушите бяха стояли хиляда години един до друг. Бяха стари като камъни и слънце, и планински пътеки. И сега, като ги бяха разделили така внезапно, се чу някакъв недоловим звук, някакъв стон,

от който потрепери цялата стая. Като тръпнеше с цялото си тяло, момчето се качи върху пейката и осъществи своята отдавнашна мечта. То се спусна в ботуша и потъваше все по-надолу, докато най-последъпи вътре.

Ето че момчето застана в ботуша — и какво се случи тогава? Нищо не се случи. Стоеше в него, а слънцето угасна. Мракът се промъкна в стаята тихо като котка. Момчето затвори очи и както винаги, когато направеше това, стана нещо странно. Ботушът, заедно с момчето в кончова, започна да ходи. Той мина през стената и излезе в градината, пресече я и по пътя стигна до голите поля, после прегази мочурището и навлезе в гъстата гора. И откъдето минеше, замираха всички звуци. Птиците млъкваха в клоните, елените се спираха по поляните със снопчета шума в уста, а в полето змиите се вцепеняваха като черни бастуни. Момчето шепнешком попита ботуша:

— Къде отиваме?

— При Мълчанието — промълви той.

Внезапно пред тях една планина се изправи като черна стена и ботушът каза:

— Трябва да влезем в нея.

Но те не можаха да сторят това, защото прокънтя един вик, който отвори очите на момчето. Това беше баба му. В полусън то огледа тясната стая. Беше отново тук, а тя викаше. Вече се беше стъмнило и ботушът мълчеше. Баба му извика още веднъж и то се опита да излезе от ботуша. Тогава с ужас установи, че не може. Беше се заклещило. Краката му помръдваха в тесния кончов. Като желязна броня ботушът обгръщаше хълбоците му. Искеше да изкрещи, но само краката му крещяха дълбоко долу в ботуша. Като животни се бореха с нещо там в тъмнината и тогава стана нещо ужасно и неочаквано. Кончовът се скъса и момчето падна и докато лазеше уплашено по пода, баба му го извика за трети път.

Измъкна се с беззвучни, сковани движения. Малко след това се изправи със скъсания ботуш в ръка. Стисна очи с все сила, но не стана нищо. Вътре в очите имаше само някаква голяма, няма тишина, а извън тях скъсаният ботуш крещеше безмълвно. Тихо беше в бабината къща, но това мълчание беше злобно и опасно. Като мълчанието на голямо диво животно, което дебне в тъмнината. Трябваше да избяга, но за да може да стори това, бе принудено да направи нещо безвъзвратно и

недостойно. Наведе се и бутна ботуша в злата тъмнина под бабиното легло. След това предпазливо откряна вратата към трапезарията и се промъкна в нея като котка.

Баба му седеше облежната в едно високо кресло. Беше тъмно и цветята не светеха. Баба не беше запалила нито една лампа. То премина безшумно по килима и застана до нея, но тя не забеляза това. С жестока изпитателност се загледа в бялото ѝ лице. Беше затворила очи и то се запита къде ли е всъщност. Може би отива да надникне в малката стая! Тя трябваше да се махне оттам. Сграбчи я за ръката. Бабата изпищя и отвори очи. То веднага разбра, че е била някъде на съвсем друго място. Тя се отърси като куче, усмихна му се и каза:

— Какво правиш, момчето ми?

— Бабо — запита момчето, — къде живее Мълчанието?

На малката маса пред тях лежеше една бяла раковина. Беше я слушало вече много пъти. Сега баба му я вдигна и я притисна до ухото му. Беше студена и твърда и му се прииска да побегне.

— Какво чуваш? — попита баба му.

— Морето — отвърна момчето.

Кой знае защо излъга. Та то не чуваше нищо. Не чуваше и най-мъничък шум и разбра, че раковината е мъртва. Беше я убило. Съкрушено, но гордо, то я остави на масата.

— Не — каза баба му. — Мълчанието не съществува. Всичко може да се чуе. Това, което наричаме Мълчание, не е никакво Мълчание, а собствената ни глухота. Ако не бяхме толкова глухи, светът нямаше да е толкова зъл. Но за щастие все още има няколко души, които могат да чуват. Има хора, които може да са в равнината — разбираш ли какво е това?

Баба му беше от тази област, където има равнини.

— Да — отвърна момчето, — равнина като полето.

— Има хора — продължи бабата, — които стоят в равнината и чуват как пеят планините. И не само това: те чуват дори какво става отвъд планините. Чуват как живеят хората там, в долината, но и това не е всичко. Те могат да чуят как хората в градовете се мъчат и се карат. Чак до морето могат да чуват, да слушат как отвъд хората крещат, когато дойде войната. Разбираш ли какво казвам?

— Войната? Да — каза момчето, — това са войниците.

Баба му замълча, но думите ѝ се носеха като гъст дим около момчето. То се наведе над масата. Върху нея освен раковината имаше една голяма жълта ябълка.

— Бабо — попита то, — а ябълката може ли да се чуе?

— Човек може да чуе всичко, което поиска — отговори бабата.

Ябълката беше студена и горчива. То я притисна до ухото си.

— Какво чуваш? — запита баба му.

— Чувам как духа вятърът — отговори момчето.

Но това беше една безсрамна лъжа. Всъщност не чуваше нищо, а и едва ли някога щеше да чуе.

— А баба всичко ли чува? — попита.

Тя не усети ненавистта, която се таеше във въпроса му. Въобще не му отговори, а се изправи пъргаво като млада жена и го хвана за ръката. То помисли, че иска да го заведе в малката стая и взе да се дърпа, но излязоха навън. Застанаха пред входа и се загледаха към градината със замръзналите далии и ябълковите дървета, по които блестяха плодовете. По пътя беше тихо и безлюдно. Нито птиците пееха, нито кучетата лаеха в селото. Всичко се беше смълчало, а високо горе се простираше тъмносиньото небе. Там, в ясната тишина, пламваха звезди, а в далечината една червена стена израстваше от земята. Това бяха спокойните светлини на града, които се отразяваха в небето.

Момчето се заслушваше с все сила. То пращаше слуха си да обиколи цялата земя, но той всеки път се връщаше без плячка. И както си стояха в искрящата тишина пред вратата, една ябълка се откъсна от дървото. Чу се съвсем ясно как тупна на земята.

— Чу ли? — попита бабата, като сложи ръка на рамото му.

— Да — отвърна момчето, — някакво куче излая. Нищо не беше чуло. Обаче ръката на баба му започна да трепери и отначало то не можа да разбере защо.

— Да — продължи момчето, — най-напред едно куче излиза на шосето, а после — после идват войниците.

„Войниците“, беше казало тържествуващо. И изведнъж разбира защо трепереха ръцете ѝ. Страхуваше се. Боеше се, че не може да чуе това, което чуваше то. Не бе чула и лая на кучето. Вероятно бе пострахлива от него. И то предчувствуваше, че в това превъзходство

беше спасението му. И затова продължи да пада все по-ниско. Сега баба му прошепна:

— А какво идва след войниците?

Момчето се вслуша в тъмнината и пак не можа да чуе нищо, даже и собствените си горещи дихания.

— След войниците — пошепна то, — след войниците идва една тежка кола.

— Откъде знаеш, че е тежка?

— Защото колелетата скрибуцат.

Баба му едва успяваше да си поеме дъх. Лек вятър повя над дърветата, но никой от тях не го чу.

— А какво идва след колата?

— След колата идва някой, който бие барабан.

— Защо не чувам барабана? — продума задавено баба му.

— Той бие барабана много тихо, защото е тъмно — отвърна момчето.

Мина доста дълго време. „Може би сега вече никога няма да влезе в къщи, помисли си момчето, уплашено и вледенено, а ако не влезе, няма никога да открие, че ботуша го няма.“ Баба му трепереше. Ако имаше поне един човек, който да не е глух, щеше да чуе как костите на баба му тропоят в тялото ѝ като разнебитена каруца. Но съществуват само глухи хора. А вън на шосето върволицата продължаваше да се точи във все по-плътната тъмнина:

Бабата прошепна:

— Какво идва след барабана?

— След барабана идват два коня — каза момчето.

— Не ги чувам! — оплака се баба му.

— Обвили са им подковите, защото е тъмно — отговори момчето.

То чувствуваше, че злината в него нараства като някакво каменно дърво.

— А какво идва след конете?

— След конете идва някой, който плаче — отвърна момчето.

В този миг една птица се обади от някакъв далечен жив плет. Момчето не чу нищо, но бабата се сепна и каза:

— Чувам, чувам. Студено ми е. Хайде да влезем вътре.

И тя влезе бързо, за да заключи вратата, преди да е влязло Злото, но като потърси момчето, видя, че го няма. То бе разбрало, че сега всичко е свършено и извика, втурвайки се в градината:

— Отивам само да си взема топката.

Но топката не беше в градината. Изобщо нямаше какво да вземе оттам. И то се просна под едно дърво и започна да се моли на глас: „Мили боже, направи така, че ботушът пак да е здрав. Мили боже, върни ми слуха!“ Но господ не го чу. Той само разпери над момчето Мълчанието като едно голямо черно крило.

А потокът все още си беше на мястото. Той течеше от другата страна на пътя и с ромолене се мятеше пъргаво от камък на камък. Момчето трябваше да отиде до него и да се вслуша. То скочи и хукна към оградата. Но не можа да стигне до портата, защото по пътя се зададе един човек.

В тъмнината се зададе този човек и в него имаше нещо особено. Първо, вървеше някак странно. Клатушкаше се от едната до другата страна на пътя, през повечето време вървеше с лице напред, но понякога се обръщаше и вървеше гърбом. Второ, беше така странно да го слушаш. Понякога сгълчаваше някакъв несъществуващ събеседник, в следващия миг запяваше, а когато спираше да пее, отново почваше да гълчи. С разтуптяно сърце момчето го проследи от вътрешната страна на плета, докато оня изчезна в нощта и вече не можеше да го чуе.

Да го чуе? Да, беше го чуло, но това бе само един човек и нищо повече, а хората може да чуеш винаги, защото съществуват. Момчето искаше да чуе нещо, което не съществува, но не му се отдаваше и поради това, пък и защото му стана студено, то се промъкна в къщата.

Както се прокрадваше към кухнята, видя, че баба му е застанала на прага на малката стая и като погледна лицето ѝ, разбра всичко. То бе хлътнало, сякаш някой го беше прекопавал с лопата, а широко отворените ѝ очи бяха вперени в него. Разбра, че тя знае всичко. И съвсем неочаквано, даже против волята си, изкреця:

— Бабо, на шосето лежи един човек! Зашеметено от лъжата си, видя как тя тръгна към него, трепереца и безсилна. Устните ѝ помръднаха няколко пъти, но не можа да изговори нито дума. Като насън видя как клетите ѝ трепереци ръце се протегнаха към жакета, закачен на пирона. В следващия миг бяха вече вън, в тъмнината. Тръгнаха през смълчаната градина и сега трепереца и двамата. Ръка за

ръка се озоваха на тъмното шосе. Беше студено и тихо, а звездната мъгла се люлееше на небето. Изведнъж баба му се спря до живия плет и прошепна:

— Къде?

— Не тук — каза момчето тихо, — малко по-нататък. Сега вървяха в сянката на живия плет и живият плет ги закриляше, но живият плет се свърши и баба му се спря. Не смееше да отиде по-нататък, а и момчето не се осмеляваше. Но беше длъжно да продължи. По неволя трябваше да прави крачка след крачка в непознатата тъмнина. След малко спря, застана върху чакъла край шосето и се наведе.

— Тук! — съобщи с приглушен глас. Тя не се приближи, но я чу да казва:

— Как изглежда той?

Момчето погледна чакъла. Взе няколко камъчета в ръка и отговори:

— Той е голям, ужасно голям. На лицето си е нахлупил шапка.

— Махни шапката — каза бабата. Момчето вдигна ръката си нагоре.

— Диша ли? — попита баба му.

Момчето се извърна и опря ухо в чакъла. Отчаян от своето падение, то се взря в бездънната нощ, а в очите му нямаше нито една сълза. Целият свят мълчеше. Няколко черни дървета се открояваха като тъмни сенки в мрака над ливадата. Стори му се, че идват бавно към него. Затвори очи и притисна още по-силна ухото си към земята. И тогава стана нещо необикновено. Една топла въздушна струя проникна в ухото му. От чакъла се надигна спокойно сънено дишане.

— Бабо — викна момчето тържествуващо, — той спи! Той спи!

Откъм живия плет се чу една дълбока въздишка.

— Събуди го! — каза баба му. — Той не бива да лежи така на студа.

Момчето разтърси празните си ръце във въздуха. След това отново наведе глава. От чакъла прозвуча някакво мърморене и дрезгав шепот.

— Какво казва? — попита бабата.

— Той казва: „Прибирайте се. Аз не спя. Само си почивам. След малко ще продължа пътя си.“

С един скок момчето се озова до живия плет. Там намери бабината ръка, скрита под жакета. Сграбчи я и поведе баба си покрай черните сигурни сенки на плета. Изведнъж от тъмнината повя силен вятър и всички клони започнаха да се огъват, а листата зашумяха. От другата страна на пътя течеше потокът и със своето ромолене не даваше на камъните да заспят, а от горските и облачни висоти се спусна някакво силно, успокояващо шумолене.

— Бабо — каза момчето, — ти не бива повече да се страхуваш. Той не е мъртъв.

И тогава усети с ръката си, че тя е престанала да трепери. Минаха през градината, тревата шумолеше и една ябълка падна на земята. И двамата я чуха.

— Бабо — прошепна момчето, — единият дядов ботуш се скъса.

А бабата каза:

— Мило дете, това няма значение. Ще го закърпим. И те продължиха мълчаливо към смълчаната светла къща, за да посрещнат още една хубава нощ.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.